

SBMIs kommentarer efter remissvarsgenomgången avseende "Centrala begrepp"

SBMI, Sveriges Bergmaterialindustri är branschorganisationen för producenter och leverantörer av bergmaterial samt branschens underleverantörer. Årligen produceras och levereras ca 100 miljoner ton bergmaterial i Sverige. Föreningen samlar ca 90 % av den svenska bergmaterialindustrin.

Sammanfattning

SBMI svarade tidigare under 2021 på Naturvårdsverkets remiss om Centrala begrepp.

SBMI var kritiska avseende en rad grundläggande ställningstaganden som Naturvårdsverket gjorde i remissversionen. SBMI uttryckte också kritik mot att Naturvårdsverket väljer att prioritera detta vägledningsarbete istället för att kraftsamla kring regeringsuppdraget om hantering av schaktmassor. SBMI står fast vid de kommentarer som framförts tidigare, och ser inte något behov av att skicka in ytterligare ett omfattande dokument i denna process, utan vill svara kort och tydligt och främst kopplat till Naturvårdsverkets kommentarer i remissvarsgenomgången.

Naturvårdsverket konstaterar i svarssammanställningen att "Flertalet instanser som inkommit med yttranden har tolkat förslaget som ges som betydligt mer begränsat än vad som varit avsikten" och att "Endast ett fåtal av remissinstanserna uppfattat förslaget så som avsetts."

- SBMI vill betona att endast då samtliga läsare av vägledningen tolkar regelverket som Naturvårdsverket avsett har man lyckats ta fram en tydlig, entydig, robust och rättssäker vägledning. SBMI är mycket positiva till att Naturvårdsverket avser förtydliga dokumentet.

I Naturvårdsverkets kommentarer till remissvarssammanställningen öppnar Naturvårdsverket i en lång rad punkter upp för en annan tolkning än vad SBMI kan utläsa i remissversionen av dokumentet.

- SBMI är mycket positiva till att Naturvårdsverket öppnat upp för dessa mindre restriktiva tolkningar, och att Naturvårdsverket har för avsikt att förtydliga dessa mer cirkulära tolkningar i vägledningen.

De bedömningar som Naturvårdsverket öppnar upp för att bedöma på ett nytt sätt handlar bland annat om följande punkter:

- ✓ *Naturvårdsverket avser att förenkla och förtydliga dokumentet.*
- ✓ *Naturvårdsverket öppnar för att en möjlig väg framåt är att se massor som uppstår t.ex. som en följd av infrastruktur och exploatering, som icke-avfall. Förutsättningen är att det finns en säkerställd avsättning och det därmed inte föreligger kvittblivning och materialet är lämpligt ur en miljö- och hälsomässig synpunkt.*
- ✓ *Naturvårdsverket kommer att förtydliga att vägledningen har en bredare tillämpning än att bara handla om avfall.*

- ✓ *Naturvårdsverket öppnar för att sulfidhaltigt material kan nyttjas i vissa fall om det minimerar transporter och minskar utsläppen.*
 - ✓ *Naturvårdsverkets uppfattning är att det är tillräckligt att kunna visa på ett behov eller att en efterfrågan finns på en befintlig marknad för att påvisa säkerställd avsättning.*
 - ✓ *Naturvårdsverket förtydligar texten så att det framgår att tidsaspekten för lagring kan variera beroende på typ av avsättning, projekt, eller hur den aktuella situationen ser ut. Det finns inget som hindrar att material lagras under flera år.*
 - ✓ *Naturvårdsverket ser ett behov av att förtydliga oklarheterna kring hur begränsningen av lagringstiderna ska tillämpas, och möjligheten att lagra materialet längre då det hanteras som en produkt.*
 - ✓ *Naturvårdsverket kommer att justera texten utifrån att hantering av massor kan utgöra förberedelse för återanvändning.*
 - ✓ *Naturvårdsverket kommer att justera texten utifrån att det ska bli framgå att återvinning av avfall i anläggningsändamål kan anses utgöra materialåtervinning i vissa fall.*
 - ✓ *Naturvårdsverket kommer att vidare utreda frågan om synsättet att det måste vara säkerställt att avfall ersätter ett annat material vid bygg- och anläggningsåtgärder.*
- **SBMI anser att det är av största vikt att Naturvårdsverket verkligen genomför dessa förbättringar i vägledningen.**

Vägledningen behöver vara entydig, tydlig och robust

- Det helt avgörande att Naturvårdsverket tar till sig det faktum att många läsare inte läst vad Naturvårdsverket velat uttrycka, och förtydligar dokumentet.

Det är viktigt att Naturvårdsverket i sin roll som tillsynsvägladande myndighet ser den stora vikten av att vägledningen inte kan tolkas på olika sätt. Just möjlighet till olika tolkningar framhåller många aktörer i branschen som ett av de verkliga hindren för en ökad cirkulär hantering. Det skapar en osäkerhet och gör att entreprenörer väljer att undvika risken att utsättas för osäkra bedömningar vilket i alltför många fall leder till en suboptimal linjär hantering av schaktmassor och berg.

Vägledningen kommer att användas av verksamhetsutövare (VU) och tillsynsmyndigheter som har ett naturligt intresse i att tolka regelverket på det ena eller andra sättet. Om dokumentet **kan** misstolkas så **kommer** det att misstolkas, vilket leder till en fortsatt spretig och rättsosäker tillämpning av regelverket. Vägledningen behöver vara entydig och lättförståelig och inte bara generellt hänvisa till en bedömning i det enskilda fallet. Vägledningen kommer typiskt att användas av tillsynshandläggare i Sveriges 290 kommuner, vilket ofta enligt vad vi i branschen erfar, innebär en junior handläggarroll i flertalet av landets kommuner – särskilt i kommuner med stor personalomsättning. Tillsynshandläggare behöver för sitt arbete robust och entydig vägledning på en praktisk tillämpbar nivå. Det behöver vara "Lätt att göra rätt" även för juniora tillsynshandläggare.

Förtydliga tolkningar som öppnar upp för ökad cirkulär hantering

- SBMI är särskilt positiva till ambitionen att göra vägledningen enklare och tydligare. En kortare, tydligare och mer direkt vägledning tillför mer än en lång vägledning med många termer som riskerar att misstolkas.
- SBMI är särskilt positiva till den ändrade bedömningen att massor inte behöver ses som avfall i de fall då avsättning finns och materialet är lämpligt ur miljö- och hälsosynpunkt. Att lämpliga massor med avsättning inte är avfall är ett naturligt konstaterande som tydligt följer logiken i avfallshierarkin om att nyttja material så högt upp i hierarkin som möjligt. I den remitterade vägledningen framgår inte detta explicit. SBMI föreslår att Naturvårdsverket tydliggör detta i text i vägledningen genom följande tillägg:

"De massor som är lämpliga att använda och där det saknas kvittblivningsintresse ska i första hand INTE klassas som avfall, utan de ska hanteras under produktlagstiftningen."

Naturvårdsverket efterfrågar specifikt input kring följande frågor:

"Vad anser ni om vår tolkning att massor som uppstår i t ex infrastrukturprojekt, under vissa förutsättningar kan anses utgöra icke-avfall/råvara/produkter?"

SBMI är mycket positiva till denna tolkning. Det skulle innebära att hanteringen av de massor som omfattas av denna tolkning blir betydligt enklare då de kan hanteras inom ramarna för produktlagstiftningen.

"Bör exempel/typfall finnas med? Vilka?"

Endast om typfallen tillför en ökad tydlighet i någon fråga bör de finnas med. Efter genomgång av remissvaren har Naturvårdsverket, som det framförts, tydligt identifierat att även exempel och typfall i vägledningen kommer att kunna tolkas på ett annat sätt än vad som varit avsikten. Det är därför viktigt att de exempel som lyfts som vägledande inte innehåller särfall eller tvetydigheter.

Övergripande input på generell nivå i det fortsatta arbetet:

- SBMI anser att vägledningen behöver vara kortare, mer konkret och tydligt ta sin utgångspunkt i att vägleda för att åstadkomma en **resurseffektiv och cirkulär materialförsörjning**.
- SBMI anser att utgångspunkten i vägledningen tydligt bör vara att sträva **så högt upp i avfallshierarkin som möjligt**, där återanvändning ska vara det första alternativet. Låt detta tankesätt genomsyra vägledningens logik och resonemang.